

ІСТОРИЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЇ

УДК 911.3

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.20.2.1>

Костянтин МЕЗЕНЦЕВ, Сергій ШЕВЧУК

ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО АКАДЕМІКА ЯРОСЛАВА ОЛІЙНИКА ТА ЙОГО НАУКОВА ШКОЛА

Дослідження еволюції наукової думки пов'язане з оцінкою ролі окремих особистостей, лідерів, які не тільки самі генерують ідеї, висувують теорії та концепції, розвивають методологію, але й формують навколо себе наукові колективи однодумців та послідовників. Не всі керівники наукових інституцій та підрозділів стають визнаними лідерами та забезпечують успішний розвиток кафедр, відділів, факультетів, інститутів. Лише поєднання особистих якостей та сприятливого середовища забезпечують ефективний науковий поступ. Особливим типом успішного лідерства є трансформаційний, який базується на здатності лідера надихати та стимулювати, його добросовісності, самовідданості, науковості та своєчасному реагуванні на проблеми і виклики, що виникають. У суспільній географії яскравим прикладом такого трансформаційного лідера є академік Ярослав Олійник.

Вплив лідера значною мірою визначається масштабом та значимістю його наукової школи. Наукова школа Ярослава Олійника сприяла стрімкому розвитку суспільної географії в Україні та презентації і визнанню її досягнень за межами країни. Тематично дослідження даної наукової школи спрямовані на розробку теорії та методології географічної науки, методики суспільно-географічних досліджень, географії природокористування та регіональної екологічної політики, трансформації територіальних систем природокористування, екологічної і природно-техногенної безпеки в регіональному вимірі, територіальної та комплексно-пропорційної організації економіки, соціальної географії та обґрунтування основ регіональної політики. Лідер школи Я. Олійник ідентифікував її як наукову школу «Регіональні суспільно-географічні процеси».

Головний доробок наукової школи визначається, насамперед, ключовими ідеями, поглядами, науковими працями її лідера, а також широтою охоплення інших вчених – його послідовників. Але виробництво наукових знань вимірюється не тільки і не стільки кількістю опублікованих праць чи захищених дисертацій, як продукування нових ідей та визнанням наукових досягнень. З такої точки зору, наукова школа Ярослава Олійника, що є провідним осередком формування суспільно-географічної думки в Україні, є безперечно успішною.

Метою даної статті є розкриття ролі академіка Ярослава Олійника як трансформаційного лідера наукової школи, яка характеризується складним переплетінням наукових ідей, поглядів та значним територіальним поширенням.

У роботі проаналізовано витоки наукової школи через призму спадковості поглядів лідера, їх формування під впливом інших лідерів та наукових шкіл. Показано змістовну спрямованість дисертаційних досліджень Я. Олійника. Проаналізовано ключові праці вченого, зокрема відмічено методологічну роль навчальних посібників «Вступ до економічної і соціальної географії» та «Вступ до соціальної географії».

Дослідницька програма академіка Я. Олійника найбільш повно розкрилася у тематиці дисертацій представників наукової школи, які поглиблювали його ідеї, розробляючи нові підходи до пізнання процесів регіонального розвитку. Під його керівництвом захищено 12 докторських та 39 кандидатських дисертацій. У статті представлено хронологію утворення наукової школи академіка Я. Олійника, що охоплює період з 1998 по 2020 рік. Ідентифіковано, що головними напрямками діяльності наукової школи є теорія, історія і методика суспільної географії, географія природокористування, географія населення та розселення, соціальна географія, суспільно-географічне регіоназнавство, політична географія, управління розвитком регіону та регіональна політика. Розкрито основний доробок вчених наукової школи за кожним напрямом.

Запропонований підхід до аналізу феномену трансформаційного лідерства доцільно розширити на всю українську географічну науку, щоб зрозуміти, які особисті риси та особливості інституційного середовища є визначальними щодо формування сталих наукових колективів та провідних наукових шкіл.

Ключові слова: трансформаційне лідерство, наукова школа, суспільна географія, регіональні суспільно-географічні процеси.

Актуальність і новизна дослідження. 5 жовтня 2020 року передчасно пішов з життя провідний український вчений в області суспільної географії академік Ярослав Олійник. Він був прикладом справжнього наукового лідера, який спирався на значний доробок своїх вчителів і попередників, об'єднав навколо себе однодумців, сформував потужний колектив суспільно-географів Київського націо-

нального університету імені Тараса Шевченка та створив наукову школу, що вийшла за межі київської наукової спільноти, а багато його учнів стали новими лідерами суспільно-географічних досліджень, формуючи власні наукові школи.

Зрозуміти феномен наукового лідерства академіка Ярослава Олійника варто через призму ідеї трансформаційного лідерства.

Саме такий тип лідера, який не тільки об'єднав послідовників навколо свого наукового підходу, але й сприяв творчому зростанню всього колективу дослідників, не тільки генерував власні ідеї, але й вмів заохочувати колеги та учнів до виробництва знань, являє собою Я. Олійника. Завдяки трансформаційному лідерству наукова школа академіка Я. Олійника не замкнена в межах певної вузької теорії, а охоплює широке поле суспільно-географічних пошуків – від соціальної географії до регіональної економіки, від туризмології до регіональної діагностики та раціонального природокористування, від географії сільської місцевості до геурбаністики та географії світового господарства. Так само вона не обмежується територіальними рамками Київського наукового центру, з яким пов'язана вся наукова та педагогічна кар'єра вченого. Учні та послідовники Ярослава Богдановича працюють у більшості провідних центрів різних регіонів України.

Розкрити внесок Ярослава Олійника у розвиток української суспільно-географічної думки варто шляхом аналізу витоків формування його наукової школи, ключових праць вченого, а також еволюції ідей у дослідженнях його послідовників та учнів. Тому метою даної статті є показати роль академіка Ярослава Олійника як трансформаційного лідера наукової школи, що характеризується складним переплетінням наукових ідей, поглядів та значним територіальним поширенням. Саме такий підхід становить наукову новизну даного дослідження.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Саморефлексія – важлива передумова успішного поступу певного наукового колективу. Виробництво наукових знань не вимірюється кількістю опублікованих праць чи захищених дисертацій. Це лише формальна сторона цього питання. Більш вагомим є продукування нових ідей та презентація наукових результатів, що отримують визнання, дискусію та на які спираються і які використовують інші дослідники. Нині все більшої уваги набуває такий параметр, як рівень цитування праць вченого. За даними бази цитувань Google Scholar індекс цитованості праць Я. Олійника становить $h=14$, що означає беззаперечне визнання його наукового лідерства в області суспільної географії. Низка праць за авторством та співавторством вченого є високоцитованими, зокрема, «Вступ до економічної та соціальної географії» та «Вступ до соціальної географії» [1, 7]. Тому аналіз наукового доробку вченого та його по-

слідовників відповідає пріоритетам сучасних і актуальних науково-практичних завдань.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Вивчення наукових шкіл в області суспільної географії не є новим дослідницьким феноменом. Зокрема, власне низка праць академіка Я. Олійника присвячена даній проблематиці. Він намагався осмислити сутність наукової школи, систематизувати підходи та методичні прийоми до її дослідження. Наукову школу в географії Я. Олійник розглядав як неформальне творче співробітництво висококваліфікованих дослідників, об'єднаних спільністю підходів у вирішенні певної наукової парадигми [6].

Методологічні засади вивчення наукових шкіл в суспільній географії закладені у працях Я. Жупанського, М. Пістуна, В. Руденка, С. Шевчука, О. Яроменко [2, 17, 20, 23, 24]. Зокрема, О. Яроменко наголошує, що сукупність ідей наукової школи впроваджується у практику досліджень вченим-лідером та його однодумцями, а наукові результати, отримані за певною тематикою, мають відзначитися науковою новизною, якістю і фундаментальністю [23]. А серед визначальних її ознак С. Шевчук відмічає саме наявність наукових лідерів – відомих учених, які володіють умінням підібрати наукову молодь і навчити її мистецтву дослідження, створювати в колективі творчу, ділову, доброзичливу обстановку, заохочувати самостійність мислення й ініціативу [21]. Низку публікацій присвячено аналізу та оцінці внеску лідерів наукових шкіл суспільно-географічної думки, зокрема академіка М. Паламарчука [21, 22, 24, 25], окремих регіональних центрів, наприклад, Львівського чи Чернівецького [2, 18, 19], а також загальноукраїнських проблемоорієнтованих наукових шкіл, наприклад, урбаністичної географії [3].

З іншого боку, еволюція будь-якої дисципліни може бути досліджена через вивчення умов та особливостей появи, розвитку або занепаду освітніх програм, кафедр, факультетів, а також історії лідерства [27]. Мова йде про лідерів наукових шкіл, деканів, завідувачів кафедр та керівників освітніх програм, які визначали шлях дисципліни – шлях до успіху або занепаду. Значних успіхів досягали ті дисципліни та наукові колективи, де керівники мали характеристики трансформаційного лідерства. Загалом трансформаційне лідерство передбачає три важливих складових:

- надихаючу мотивацію, яка дозволяє послідовникам із завзяттям долати виклики та досягати поставлених цілей;
- інтелектуальне стимулювання, що

передбачає заохочення колег та студентів до дослідження актуальних проблем, яке реалізується як в процесі безпосереднього діалогу, так і непомітного «підштовхування»;

- індивідуальний підхід, який передбачає таке керівництво, що дозволяє учням та послідовникам самим ставати лідерами [26].

Викладення основного матеріалу.

Трансформаційне лідерство. З точки зору лідерства в американській географії, М. С. ДеВіво запропонував розглядати «п'ять стовпів» трансформаційного лідерства – надихання/стимулювання (inspiration), добросовісність (integrity), самовідданість (selflessness), науковість (scholarship) та реагування (proaction) [27].

Надихання/стимулювання передбачає, що лідер, який має беззаперечну харизму, вміння заохочує інших займатися проблемами географії, знаходить індивідуальні шляхи, щоб переконати кожного співробітника чи студента, що географічна освіта і наука є важливими, цікавими, захоплюючими і відкривають шляхи до кар'єрного зростання.

Добросовісність передбачає здатність лідера, який має моральний авторитет, вибудувати чесні, довірчі відносини з колегами та студентами, демонструвати їм можливість досягнення результатів щодо написання наукових статей, монографій, навчальних посібників та підручників географічного змісту, чи успішне складання іспитів і заліків, написання перших наукових праць студентами.

Самовідданість передбачає прагнення лідера надати іншим максимум можливостей, бути водночас і частиною колективу, таким самим, як інші, але водночас нести за все повну відповідальність. Йдеться і про оптимізацію структури освітніх програм, і про підтримку написання заявок на наукові гранти, і про презентацію результатів на наукових форумах всіх рівнів, і загалом самовідданий захист географії як освітньої та наукової спеціальності та сфери прикладання праці.

Науковість передбачає, що лідер сам активно продовжує проводити наукові дослідження та публікувати наукові результати, зберігати своє справжнє наукове лідерство, при цьому паралельно виконуючи весь спектр адміністративних функцій та обов'язків.

Нарешті, реагування передбачає своєчасну реакцію лідера на всі проблеми – проблеми кафедри (факультету), освітньої програми, кожного викладача, кожного співробітника та кожного студента, здатність для всіх знаходити час, щоб розв'язати їхні проблеми, більше того, вміння не тільки розв'язувати, а швидше

запобігати їхнім проблемам, здатність розбудувати ефективну мережу контактів та взаємозв'язків між усіма учасниками освітньо-наукового процесу.

Всі ці ознаки повною мірою характерні для лідера суспільно-географічної наукової школи Київського національного університету імені Тараса Шевченка, декана географічного факультету, багаторічного завідувача кафедри економічної та соціальної географії, Президента Українського географічного товариства, академіка Національної академії педагогічних наук України, професора Ярослава Богдановича Олійника.

Витоки наукової школи академіка Ярослава Олійника. Нові умови розвитку України на початку 1990-х років зумовили закономірне наростання інтересу до вивчення соціальних, політичних, демографічних, культурних, екологічних явищ та процесів у суспільно-географічному аспекті. У цих умовах соціально-економічна географія трансформувалася у більш складну суспільну географію, відбулася стрімка диференціація досліджень, що сприяло еволюції науки у суспільну географію. Розширився спектр суспільно-географічних досліджень, передовсім з огляду на розгляд проблем українознавства, взаємодії природи і суспільства, галузей географії населення, соціальної та політичної географії. Найбільш потужна сучасна наукова школа-дослідницький колектив суспільної географії в

Україні створена академіком Ярославом Олійником.

Витоки наукової школи академіка Ярослава Олійника слід шукати у науковій школі академіка Максима Паламарчука. У 1982 році він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук на тему «Тваринницько-промисловий комплекс у зоні впливу великого міста і удосконалення його територіальної організації» [15]. У дисертації було визначено сутність тваринницько-промислового комплексу в зоні великого міста; виявлено фактори його формування та з'ясовано механізм функціонування. Я. Олійник розкрив механізм розвитку тваринницько-промислової інтеграції в приміській зоні, визначив територіальні межі тваринницько-промислового комплексу, що сформувався навколо великого міста; встановив триступеневий характер зв'язків між виробництвом, промисловою переробкою та реалізацією тваринницької продукції в зоні великого міста; ідентифікував елементи структури тваринницько-промислового комплексу; розглянув його взаємодію із природним середовищем та системою розселення; розробив рекомендації по удосконаленню територіальної організації Київського приміського тваринницько-промислового комплексу.

Докторську дисертацію «Еколого-економічні проблеми територіальної організації виробництва і природокористування» [5] Я. Олійник захистив у 1997 р. Він уперше сформулював та обґрунтував засади ТПП і раціонального природокористування; з'ясував особливості регіональної політики у сфері природокористування; окреслив ознаки, функції і призначення економіки природокористування в продовольчому комплексі; визначив продовольчий комплекс як економіко-екологічну категорію; обґрунтував економічну залежність динаміки територіальної організації населення, виробництва і природокористування; розробив і запропонував методичні положення дослідження взаємодії суспільства і природи в регіональних продовольчих комплексах.

Я. Олійник розглянув методичні підходи до здійснення еколого-економічного районування спеціалізованих продовольчих комплексів; обґрунтував систему чинників їх пропорційного і збалансованого розвитку. Йому належить розробка проблеми структурної трансформації продовольчих комплексів; встановлення економічної залежності виробництва продовольства і раціонального природокористування; розробка шляхів підвищення економіко-екологічної ефективності розвитку

спеціалізованих комплексів; моделювання розвитку і розміщення продовольчого комплексу в умовах інтенсивного природокористування.

Ключові наукові праці академіка Ярослава Олійника. Академік Я. Олійник – фахівець у галузі теорії суспільної географії, регіональної політики і природокористування, засновник і керівник наукової школи «Регіональні суспільно-географічні процеси», науково-дослідна програма якої пов'язана із розробкою теорії та методології географічної науки, методики суспільно-географічних досліджень, географії природокористування та регіональної екологічної політики, трансформації територіальних систем природокористування, екологічної і природно-техногенної безпеки в регіональному вимірі, територіальної та комплексно-пропорційної організації економіки; соціальної географії та обґрунтування основ регіональної політики.

Важливе науково-пізнавальне значення мала публікація навчального посібника «Вступ до економічної та соціальної географії» (1996, 1997) у співавторстві з А. Голиковим та А. Степаненком, що ліг в основу курсу «Основи суспільної географії» [1]. Об'єктом дослідження економічної та соціальної географії вчені визначили антропосферу, що трактується як 1) земна сфера, де живе людство, 2) як сфера Землі, що її прямо й непрямо видозмінила людина, 3) як використовувана та видозмінена людиною частина біосфери (географічне середовище). Структурно антропосфера включає географічне середовище, техносферу (соціосферу) й суспільство у його різних територіальних формах. До специфічних об'єктів дослідження економічної і соціальної географії вони відносять територіально-виробничі комплекси, економічні райони, системи розселення, урбанізовані ареали, територіальні міжгалузеві комплекси, інші просторові структури. Предмет дослідження – просторова організація суспільства.

У першому в Україні навчальному посібнику «Вступ до соціальної географії» (2000) Я. Олійник разом з А. Степаненком визначили об'єкт, предмет, функції, завдання, місце соціальної географії в системі наукових знань, проаналізували історію її формування та розвитку [7]. Вони узагальнили основні положення теорії географічного та соціального просторів, визначили просторові властивості суспільства, ввели у науковий обіг поняття соціально-географічного простору (як простору суспільства, простору антропосфери), розкрили зміст категорії регіональної свідомості,

проаналізували зміст зарубіжних концепцій соціальної географії, сформулювали принципи, підходи та розробили програму соціально-географічного дослідження. У співавторстві з Л. Немець та К. Немцем Я. Олійник опублікував монографію з проблем просторової організації соціально-географічних процесів (2003) [4], а разом з А. Степаненком – книгу «Соціальний розвиток села і територій сільського типу» (2003), де впорядкували поняттєво-термінологічний апарат соціальної географії сільської місцевості, охарактеризували методи дослідження, планування та прогнозування соціально-економічного розвитку територій сільського типу [8]. У низці публікацій Я. Олійник у співавторстві з А. Степаненком сформулював теоретичні основи туризмології, зокрема, представлені в однойменному навчальному посібнику (2005) [9].

Колективом авторів під науковим керівництвом Я. Олійника було опубліковано навчальний посібник «Регіональна економіка» (2006), в якому узагальнено теоретичні основи регіональної економіки, поняттєво-термінологічний апарат науки, здійснено оцінку потенціалу регіональної економіки, охарактеризовано економічні райони України, розкрито сутність регіональної економічної політики, управління регіональним розвитком [12]. Об'єктом регіональної економіки визначено територію, регіон як цілісну суспільно-географічну систему зі своїм природно-ресурсним, демографічним, економічним потенціалом та властивою лише йому територіальною організацією господарства, а предметом – економічні та соціальні проблеми просторової організації суспільства, територіальні економічні системи, суспільно-географічні регіональні комплекси, сукупність економічних та соціальних факторів і явищ, що обумовлюють формування і розвиток продуктивних сил у межах конкретних регіонів [12].

У низці праць Я. Олійник разом з А. Степаненком обґрунтували концепцію регіональної економічної політики, сформулювали засади регіональної суспільно-географічної діагностики, розробили відповідну методику та реалізували її щодо оцінки стійкості соціально-економічного розвитку регіонів. На цій основі було розроблено й відповідні програми навчальних дисциплін – регіональної економічної політики та регіональної діагностики та опубліковано навчальний посібник «Основи регіональної діагностики» (2003) [16]. У низці монографій за результатами наукових досліджень кафедри економічної та соціальної географії за наукової редакції Я. Олійника

викладено теоретичні засади та прикладні аспекти вивчення регіонального природокористування та регіональної природно-техногенної безпеки [13, 14].

Послідовники та учні академіка Ярослава Олійника. Дослідницька програма академіка Я. Олійника найбільш повно розкрилася у тематиці дисертацій представників його наукової школи, які поглиблювали його ідеї, розробляючи нові підходи до пізнання процесів регіонального розвитку (табл. 1). Наукова школа академіка Я. Олійника сприяла стрімкому розвитку суспільної географії, аналіз якого дає підстави виокремити такі напрями її діяльності:

1) теорія, історія і методика суспільної географії, зокрема, обґрунтовано сутність соціальної географії, удосконалено її поняттєво-термінологічну систему, обґрунтовано геокомплексну концепцію та геокомплексний підхід до вивчення територіальних систем, розроблено засади наукових напрямів, що не отримали розвитку в умовах радянської науки, упорядковано методичну систему та упроваджено сучасні методи моделювання, здійснено просторово-часовий аналіз формування наукового потенціалу суспільної географії, визначено етапи та напрями розвитку суспільної географії в Україні, досліджено доробок видатних українських вчених (К. Мезенцев, К. Немець, Л. Немець, С. Шевчук, Н. Краснопольська, В. Матвієнко);

2) географія природокористування, що побудована на засадах концепції сталого розвитку, в рамках якої обґрунтовано функціонування територіальних природно-ресурсних систем, розроблено основи рекреаційного природокористування, вивчено особливості природокористування, ідентифіковано основні етапи його трансформації та регіональну специфіку, охарактеризовано стан окремих видів природних ресурсів, розроблено напрями оптимізації управління ресурсами, досліджено стан природно-техногенної безпеки регіонів України, дану оцінку рівня загроз та їх сприйняття (А. Калько, Л. Немець, К. Немець, С. Запотоцький, А. Есеола, Н. Казакова, Н. Корнілова, В. Пасько, С. Руденко);

3) географія населення та розселення, де насамперед, розглянуто теоретичні та прикладні аспекти географії трудових ресурсів, працересурсного потенціалу, етнічної та етнополітичної структури населення України, здійснено аналіз системи міського розселення та шляхів її оптимізації, зокрема структури та функцій міст, їх трансформацій, вивчено особливості соціально-економічного розвитку

сільської місцевості, проаналізовано територіальну ідентичність населення України, її ієрархічних рівнів та взаємоузгодженості, виявлено перцепційні стереотипи регіонів України тощо (М. Барановський, М. Дністрянський, К. Мезенцев, В. Голуб, О. Гнатюк, А. Крашеніннікова, Ю. Перегуда, О. Вашенко);

4) соціальна географія, в межах якої, передовсім узагальнено предметну сутність соціальної географії, теоретично обґрунтовано та практично досліджено нові її напрями, розроблено суспільно-географічні засади регіональної соціальної політики, досліджено із соціально-географічного погляду проблеми депресивності, суспільно-просторової нерівності та поляризації регіонального розвитку, розробка напрямів оптимізації просторової організації суспільства, проаналізовано соціально-демографічні процеси та явища, зокрема територіальні аспекти розвитку науки, зайнятості, рівня життя, гендерних співвідношень та тенденцій їх розвитку (М. Барановський, К. Мезенцев, Л. Немець, К. Немець, І. Запотоцька, О. Ільїв, А. Ковтун, Н. Рибачик, К. Січкаренко, О. Трусій);

5) суспільно-географічне регіонаознавство, що, зокрема, полягало у вдосконаленні підходів до аналізу трансформацій соціально-економічного розвитку регіонів, визначенні

сутності комплексного соціально-економічного розвитку території районів різного рівня, аналізі конкурентоспроможності територій, дослідженні господарського потенціалу регіонів (С. Запотоцький, Г. Машіка, І. Швець, П. Акіменко, Д. Гринюк, О. Долинська, Л. Запорожець, В. Запотоцька, В. Зеленчук, І. Єрко, Б. Клімчук, Т. Коропатник, О. Лук'янчук, К. Мельник, Л. Мельник, Є. Петрук, Г. Симочко, В. Шульга);

6) політична географія, де, насамперед, сформульовано засади перевидано праці засновників української політичної географії та геополітики; визначено місце України в глобальному цивілізаційному та політичному просторі; обґрунтовано геополітичні стратегії України (М. Дністрянський, Р. Клочко, В. Ободовська, І. Степанець);

7) управління розвитком регіону та регіональна політика, що охоплює розроблення суспільно-географічних засад регіональної політики, основ територіального планування та прогнозування регіонального розвитку, ринкової трансформації регіональних господарських систем України, обґрунтування нової моделі адміністративно-територіального устрою окремих регіонів (К. Мезенцев, В. Дармограй, П. Остапенко).

Таблиця 1.

**Хронологія утворення наукової школи академіка Я. Олійника
«Регіональні суспільно-географічні процеси»**

№	Учні акад. Я. Олійника	Науковий ступінь	Тема дисертації	Рік захисту
Доктори наук				
1.	Л. Немець	д.геогр.н.	«Соціально-географічні основи стратегії переходу України на модель сталого розвитку»	2004 р.
2.	М. Дністрянський	д.геогр.н.	«Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики»	2006 р.
3.	К. Немець	д.геогр.н.	«Суспільно-географічні основи інформаційного розвитку соціогеосистем»	2006 р.
4.	К. Мезенцев	д.геогр.н.	«Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: теорія, методологія, практика»	2006 р.
5.	І. Швець	д.е.н.	«Регіональне управління конкурентоспроможністю туристичних послуг: методологія і практика»	2009 р.
6.	М. Барановський	д.геогр.н.	«Сільські депресивні території України: теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження»	2010 р.
7.	А. Калько	д.геогр.н.	«Мінерально-ресурсна безпека України (конструктивно-географічний аналіз)»	2012 р.
8.	О. Афанасьєв	д.геогр.н.	«Суспільно-географічні основи регіонального природокористування: теорія та методологія (на прикладі Південно-Східної України)»	2013 р.
9.	С. Запотоцький	д.геогр.н.	«Наукові засади формування конкурентоспроможності регіону: суспільно-географічне дослідження»	2013 р.
10.	В. Дармограй	д.е.н.	«Стратегічні пріоритети ринкової трансформації регіональних господарських систем України»	2014 р.
11.	С. Шевчук	д.геогр.н.	«Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень наукових шкіл)»	2017 р.

12.	Г. Машіка	д.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження господарського потенціалу Карпатського регіону: теорія і практика»	2018 р.
Кандидати наук				
№	Учні акад. Я. Олійника	Науковий ступінь	Тема дисертації	Рік захисту
1.	А. Есеола	к.е.н.	«Соціально-економічний вплив індустріальної політики на навколишнє середовище (на прикладі Нігерії)»	1998 р.
2.	Н. Казакова	к.геогр.н.	«Водно-ресурсний потенціал як регіональний фактор соціально-економічного розвитку (на прикладі Харківської області)»	2001 р.
3.	В. Матвієнко	к.геогр.н.	«Теоретичні аспекти української економічної і соціальної географії»	2001 р.
4.	С. Запотоцький	к.геогр.н.	«Територіальна організація продовольчого ринку Черкаської області»	2002 р.
5.	Т. Коропатник	к.геогр.н.	«Територіальна організація агроресурсного потенціалу Чернігівської області»	2002 р.
6.	П. Акіменко	к.е.н.	«Регіональні чинники інвестиційної реструктуризації економіки (на прикладі АР Крим)»	2003 р.
7.	В. Пасько	к.геогр.н.	«Територіальна організація земельно-ресурсного потенціалу Чернігівської області»	2003 р.
8.	Н. Корнілова	к.геогр.н.	«Суспільно-географічні засади дослідження територій з критичною екологічною ситуацією (на прикладі Київської області)»	2006 р.
9.	Н.Краснопольська	к.геогр.н.	«Науковий потенціал української географії: формування, розміщення, напрями»	2006 р.
10.	Н. Рибачик	к.геогр.н.	«Територіальна організація телеінформаційного комплексу в Україні»	2006 р.
11.	І. Запотоцька	к.геогр.н.	«Територіальна організація соціальної сфери Черкаської області та основні напрями її вдосконалення»	2007 р.
12.	Р. Ключко	к.геогр.н.	«Суспільно-географічний аналіз геополітичного положення України в сучасній Європі»	2007 р.
13.	О. Трусій	к.геогр.н.	«Територіальна організація наукового потенціалу України»	2008 р.
14.	С. Шевчук	к.геогр.н.	«Розвиток методологічних основ суспільної географії в Україні у ХХ столітті»	2008 р.
15.	В. Зеленчук	к.геогр.н.	«Територіальна організація регіонального промислового комплексу (на матеріалах Вінницької області)»	2009 р.
16.	Л. Запорожець	к.геогр.н.	«Продовольчий ринок Столичного суспільно-географічного району та основні напрями удосконалення його територіальної організації»	2010 р.
17.	А. Ковтун	к.геогр.н.	«Суспільно-географічні дослідження ринку праці педагогічних кадрів сільської місцевості регіону (на прикладі Київської області)»	2010 р.
18.	К. Мельник	к.геогр.н.	«Ринок цінних паперів України: суспільно-географічне дослідження»	2010 р.
19.	Л. Мельник	к.геогр.н.	«Регіональний продовольчий ринок Хмельницької області»	2010 р.
20.	І. Єрмо	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області»	2011 р.
21.	Є. Петрук	к.геогр.н.	«Регіональний розвиток житлово-комунального господарства України: суспільно-географічне дослідження»	2011 р.
22.	К. Січкаренко	к.геогр.н.	«Територіальна організація системи вищої освіти України»	2011 р.
23.	Г. Симочко	к.геогр.н.	«Туристично-рекреаційні ресурси Закарпатської області та напрями їх раціонального використання»	2012 р.
24.	Б. Клімчук	к.геогр.н.	«Комплексно-пропорційний розвиток Волинської області в ринкових умовах»	2013 р.
25.	А. Крашеннікіова	к.геогр.н.	«Демографічна система Чернігівської області та основні напрями її вдосконалення»	2013 р.
26.	С. Руденко	к.геогр.н.	«Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних	2013 р.

			регіонів України: суспільно-географічне дослідження»	
27.	Г. Голуб	к.геогр.н.	«Територіальна організація життєдіяльності населення Волинської області»	2014 р.
28.	В. Шульга	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження екологічного туризму Сумської області»	2014 р.
29.	О. Ільїн	к.геогр.н.	«Територіальна організація освітнього комплексу Волинської області»	2015 р.
30.	О. Гнатюк	к.геогр.н.	«Суспільно-географічні аспекти дослідження територіальної ідентичності населення Подільського регіону»	2015 р.
31.	О. Лук'янчук	к.геогр.н.	«Територіальна організація житлово-комунального господарства Житомирської області»	2016 р.
32.	В. Ободовська	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження зовнішньоекономічних зв'язків України та Республіки Польща»	2017 р.
33.	В. Запотоцька	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження ринку житла Київського регіону»	2018 р.
34.	П. Остапенко	к.геогр.н.	«Трансформація адміністративно-територіального устрою Полтавської області: суспільно-географічне дослідження»	2018 р.
35.	Д. Гринюк	к.геогр.н.	«Суспільно-географічні аспекти дослідження конкурентоспроможності регіону (на прикладі Київської області)»	2018 р.
36.	І. Степанець	к.геогр.н.	«Регіональний вимір територіальної організації влади в Україні»	2018 р.
37.	Ю. Перегуда	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження формування середнього класу Столичного макрорайону України»	2019 р.
38.	О. Ващенко	к.геогр.н.	«Суспільно-географічне дослідження трудового потенціалу Київської області»	2020 р.
Доктор філософії				
1.	О. Долинська	доктор філософії (науки про Землю)	«Туристичний комплекс Хмельницької області: сучасний стан та перспективи розвитку»	2020 р.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Академік Ярослав Олійник – яскравий приклад трансформаційного лідера, який не тільки розробляв теорію та методологію суспільної географії, але й створив навколо себе потужний, життєздатний та успішний науковий колектив. Дослідження академіка Я. Олійника та представників його наукової школи охоплюють широкий спектр проблем суспільної географії, серед яких найбільш ґрунтовно досліджені питання формування соціально-територіальних систем, їх структурного аналізу. Основні зусилля школи, насамперед, були спрямовані на розробку та розвиток теорії регіонального розвитку, соціально-екологічної кризи сучасної цивілізації, соціально-географічних аспектів сутності концепції стійкого розвитку, ролі суспільної географії в дослідженні інформаційного складника взаємодії суспільства і природи, концепції життєдіяльності й політичної активності етнонаціональних спільнот і груп, основ суспільно-географічного прогнозування регіонального

розвитку, засад вивчення сільських депресивних територій; засад регіонального природокористування, формування та розвитку національної безпеки України, закономірностей та принципів забезпечення конкурентоспроможності її регіонів, теоретичних засад дослідження господарського потенціалу регіону, пізнання етапів та закономірностей формування суспільно-географічної науки в Україні тощо.

Аналіз робіт представників наукової школи Я. Олійника дає підстави стверджувати, що вона має потужний інтелектуальний потенціал, який здатний до генерації нових наукових ідей, а академік Ярослав Олійник є беззаперечним прикладом трансформаційного лідера в українській географії.

Запропонований підхід до аналізу феномену трансформаційного лідерства доцільно розширити на всю українську географічну науку, щоб зрозуміти, які особисті риси та особливості інституційного середовища є визначальними щодо формування сталих наукових колективів та провідних наукових шкіл.

Література:

1. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Остапенко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії: навч. посібник. Київ: Либідь, 1997. 316 с.
2. Жупанський Я.І., Руденко В.П. Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл у Чернівецькому університеті. *Український географічний журнал*, 2004. № 3. С. 117-123.

3. Мезенцев К.В., Олійник Я.Б., Пісун М.Д. Розвиток урбаністичних досліджень в Україні: внесок вітчизняних вчених. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія. Київ: Фенікс, 2017. – С. 7-42.
4. Немець Л.М., Олійник Я.Б., Немець К.А. Просторова організація соціально-географічних процесів в Україні: Монографія. Київ-Харків: РВВ ХНУ, 2003. 160 с.
5. Олійник Я. Б. Економіко-екологічні проблеми територіальної організації виробництва і природокористування : автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Київ, 1997. 37 с.
6. Олійник Я., Краснопольська Н. Географічна наука в Україні: становлення і розвиток. Київ: Ніка-Центр, 2007. 148 с.
7. Олійник Я. Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії: навч. посібник. Київ : Знання, 2000. 204 с.
8. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Соціальний розвиток села і територій сільського типу: Навч. посібник. Київ: ВГЛ "Обрії", 2003. 128 с.
9. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології: навч. посібник. Київ: Ніка-Центр, 2005. 316 с.
10. Олійник Я., Шевчук С. Наукові школи як об'єкт дослідження в історії географії. *Історія української географії*, 2013. Вип. 27. С.23-32.
11. Олійник Я. Б., Шевчук С. М. Теоретичні підходи до розуміння сутності наукової школи в географії / Я. Б. Олійник, С. М. Шевчук. *Географія та сучасність. Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 2010. Вип. 24. С. 6-11.
12. Олійник Я.Б. (ред.). Регіональна економіка. Київ, 2008. 444 с.
13. Олійник Я.Б. (ред.). Регіональні відміни природно-техногенної безпеки в Україні: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. 223 с.
14. Олійник Я.Б. (ред.). Суспільно-географічні основи регіонального природокористування. Київ: Ніка-Центр, 2006. 284 с.
15. Олійник Я. Б. Животноводческо-промышленный комплекс в зоне крупного города и совершенствование его территориальной организации: автореф. дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Экономическая география». Киев, 1982. 18 с.
16. Павленко А.Ф., Олійник Я.Б., А.В. Степаненко. Основи регіональної діагностики. Київ: Обрії, 2003. 71 с.
17. Пістун М. Д. Передумови та аргументи формування української економіко-географічної школи в 20-х роках ХХ століття. *Український географічний журнал*, 2004. № 3. С. 68-74.
18. Чубрей О.С. Основні наукові ідеї та напрями економіко-географічної школи в Чернівецькому університеті. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 2017. Вип. 49. С. 255-259.
19. Шаблій О. І. Львівська школа суспільної географії. Львів: ВЦ ЛНУ, 2004. 167 с.
20. Шевчук С. Концептуальні підходи до вивчення наукових шкіл суспільної географії в Україні. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка. Серія: географія*, 2017. №1. С. 9-18.
21. Шевчук С. Наукова школа академіка Максима Мартиновича Паламарчука (до 100-річчя з дня народження вченого). *Часопис соціально-економічної географії*, 2017. Вип. 22(1). С. 124-140.
22. Ярошенко О.В. Розвиток теоретико-методологічних засад суспільної географії науковою школою М.М. Паламарчука. *Вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: географія*, 2006. Випуск 283. С. 168–173.
23. Ярошенко О.В. Теоретико-методологічні засади вивчення наукової школи при історичному аналізі науки. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць*, 2015. № 1(13). С. 198-204.
24. Ярошенко О.В. Теоретико-методологічні основи дослідження становлення наукової школи М.М. Паламарчука. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка. Серія: географія*, 2005. № 1. С. 3–7.
25. Ярошенко О.В. Формування наукової школи М.М. Паламарчука. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки*, 2004. № 2. С. 225–228.
26. Bass V.M., Steidlmeier P. Ethics, character, and authentic transformative leadership behavior. *Leadership quarterly*, 1999. Vol. 10(2). P. 181-217.
27. DeVivo M.S. Leadership in American Academic Geography: The Twentieth Century. Lanham, MD: Lexington Books, 2015. 225 p.

References:

1. Goly'kov A. P., Olijny'k Ya. B., Stepanenko A. V. Vstup do ekonomichnoyi i social'noyi geografii: navch. posibny'k. Ky' yiv: Ly'bid', 1997. 316 s.
2. Zhupans'ky'j Ya.I., Rudenko V.P. Rozvy'tok naukovy'x ta osvityx geografichny'x napryamiv i shkil u Chernivecz'komu universy'teti. Ukrayins'ky'j geografichny'j zhurnal, 2004. # 3. S. 117-123.
3. Mezencev K.V., Olijny'k Ya.B., Pisun M.D. Rozvy'tok urbanisty'chny'x doslidzhen' v Ukrayini: vnesok vitchy'znyany'x vcheny'x. Urbanisty'chna Ukrayina: v epicentri prostorovy'x zmin: monografiya. Ky' yiv: Feniks, 2017. – S. 7-42.
4. Nyemecz' L.M., Olijny'k Ya.B., Nyemecz' K.A. Prostorova organizaciya social'no-geografichny'x procesiv v Ukrayini: Monografiya. Ky' yiv-Xarkiv: RVV XNU, 2003. 160 s.
5. Olijny'k Ya. B. Ekonomiko-ekologichni problemy' tery'torial'noyi organizaciyi vy'robn'y'cztva i pry'rodokory'stuvannya : avtoref. dy's. ... d-ra ekon. nauk. Ky' yiv, 1997. 37 s.
6. Olijny'k Ya., Krasnopol'ska N. Geografichna nauka v Ukrayini: stanovlennya i rozvy'tok. Ky' yiv: Nika-Centr, 2007. 148 s.
7. Olijny'k Ya. B., Stepanenko A.V. Vstup do social'noyi geografii: navch. posibny'k. Ky' yiv : Znannya, 2000. 204 s.
8. Olijny'k Ya.B., Stepanenko A.V. Social'ny'j rozvy'tok sela i tery'torij sil's'kogo ty'pu: Navch. posibny'k. Ky' yiv: VGL "Obriy", 2003. 128 s.
9. Olijny'k Ya.B., Stepanenko A.V. Teorety'chni osnovy' tury'zmologiyi: navch. posibny'k. Ky' yiv: Nika-Centr, 2005. 316 s.
10. Olijny'k Ya., Shevchuk S. Naukovi shkoly' yak ob'yekt doslidzhennya v istoriyi geografii. Istoriya ukrayins'koyi geografii, 2013. Vy'p. 27. S.23-32.
11. Olijny'k Ya. B., Shevchuk S. M. Teorety'chni pidhody' do rozuminnya sutnosti naukovoyi shkoly' v geografii / Ya. B. Olijny'k, S. M. Shevchuk. *Geografiya ta suchasnist' . Zbirny'k naukovy'x prac' Nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu imeni M. P. Dragomanova*, 2010. Vy'p. 24. S. 6-11.
12. Olijny'k Ya.B. (red.). Regional'na ekonomika. Ky' yiv, 2008. 444 s.

13. Olijnyk Ya.B. (red.). Regional'ni vidminy' pry'rodno-texnogennoi bezpeky' v Ukraini: monografiya. Ky'yiv: VPCZ «Ky'yivs'ky'j universytet», 2016. 223 s.
14. Olijnyk Ya.B. (red.). Suspil'no-geografichni osnovy' regional'nogo pry'rodokory'stuvannya. Ky'yiv: Nika-Centr, 2006. 284 s.
15. Olyjnyk Ya. B. Zhy'votnovodchesko-promyshlennyj kompleks v zone krupnogo goroda y' sovershenstvovany'e ego terry'tory'al'noj organy'zacy'y': avtoref. dy's. ... kand. geogr. nauk : specz. 11.00.02 «Ekonomy'cheskaya geografyya». Ky'ev, 1982. 18 s.
16. Pavlenko A.F., Olijnyk Ya.B., A.V. Stepanenko. Osnovy' regional'noyi diagnosty'ky'. Ky'yiv: Obriyi, 2003. 71 s.
17. Pistun M. D. Peredumovy' ta argumenty' formuvannya ukrayins'koyi ekonomiko-geografichnoyi shkoly' v 20-x rokax XX stolittya. Ukrayins'ky'j geografichny'j zhurnal, 2004. # 3. S. 68-74.
18. Chubrej O.S. Osnovni naukovy ideyi ta napryamy' ekonomiko-geografichnoyi shkoly' v Chernivecz'komu universy'teti. Naukovi praci istory'chnogo fakul'tetu Zaporiz'kogo nacional'nogo universy'tetu, 2017. Vy'p. 49. S. 255-259.
19. Shabliij O. I. L'viv's'ka shkola suspil'noyi geografii. L'viv: VCz LNU, 2004. 167 s.
20. Shevchuk S. Konceptual'ni pidxody' do vy'vchennya naukovy'x shkil suspil'noyi geografii v Ukraini. Naukovi zapy'sky' Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu imeni V.Gnatyuka. Seriya: geografiya, 2017. #1. S. 9-18.
21. Shevchuk S. Naukova shkola akademika Maksy'ma Marty'novy'cha Palamarchuka (do 100-richchya z dnya narodzhennya vchenogo). Chasopy's social'no-ekonomichnoyi geografii, 2017. Vy'p. 22(1). S. 124-140.
22. Yaromenko O.V. Rozvy'tok teorety'ko-metodologichny'x zasad suspil'noyi geografii naukovoyu shkoloyu M.M. Palamarchuka. Visny'k Chernivecz'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Yuriya Fed'kovy'cha. Seriya: geografiya, 2006. Vy'pusk 283. S. 168-173.
23. Yaromenko O.V. Teorety'ko-metodologichni zasady' vy'vchennya naukovoyi shkoly' pry' istory'chnomu analizi nauky'. Psy'xologo-pedagogichni osnovy' gumanizacyi navchal'no-vy'xovnogo procesu v shkoli ta VNZ: zbirny'k naukovy'x pracz', 2015. # 1(13). S. 198-204.
24. Yaromenko O.V. Teorety'ko-metodologichni osnovy' doslidzhennya stanovlennya naukovoyi shkoly' M.M. Palamarchuka. Naukovi zapy'sky' Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu imeni V.Gnatyuka. Seriya: geografiya, 2005. # 1. S. 3-7.
25. Yaromenko O.V. Formuvannya naukovoyi shkoly' M.M. Palamarchuka. Naukovy'j visny'k Voly'ns'kogo derzhavnogo universy'tetu imeni Lesi Ukrayinky', 2004. # 2. S. 225-228.
26. Bass B.M., Steidlmeier P. Ethics, character, and authentic transformative leadership behavior. Leadership quarterly, 1999. Vol. 10(2). P. 181-217.
27. DeVivo M.S. Leadership in American Academic Geography: The Twentieth Century. Lanham, MD: Lexington Books, 2015. 225 p.

Аннотация:

Константин Мезенцев, Сергей Шевчук. ТРАНСФОРМАЦИОННОЕ ЛИДЕРСТВО АКАДЕМИКА ЯРОСЛАВА ОЛИЙНИКА И ЕГО НАУЧНАЯ ШКОЛА

Исследование эволюции научной мысли связано с оценкой роли отдельных личностей, лидеров, которые не только сами генерируют идеи, выдвигают теории и концепции, развивают методологию, но и формируют вокруг себя научные коллективы единомышленников и последователей. Не все руководители научных учреждений и подразделений становятся признанными лидерами и обеспечивают развитие кафедр, отделов, факультетов, институтов. Только сочетание личных качеств и благоприятной среды обеспечивают эффективный научный прогресс. Особым типом успешного лидерства является трансформационный, основанный на способности лидера вдохновлять и стимулировать, его добросовестности, самоотверженности, научности и своевременном реагировании на проблемы и вызовы, которые возникают. В общественной географии ярким примером такого трансформационного лидера является академик Ярослав Олийник.

Влияние лидера в значительной степени определяется масштабом и значимостью его научной школы. Научная школа Ярослава Олийника способствовала стремительному развитию общественной географии в Украине, презентации и признанию ее достижений за пределами страны. Тематически исследования данной научной школы направлены на разработку теории и методологии географической науки, методики общественно-географических исследований, географии природопользования и региональной экологической политики, трансформации территориальных систем природопользования, экологической и природно-техногенной безопасности в региональном измерении, территориальной и комплексно-пропорциональной организации экономики, социальной географии и обоснование основ региональной политики. Лидер школы Я. Олийник идентифицировал ее как научную школу «Региональные общественно-географические процессы».

Главные достижения научной школы определяются, прежде всего, ключевыми идеями, взглядами, научными трудами ее лидера, а также широтой охвата других ученых – его последователей. Но производство научных знаний измеряется не только и не столько количеством опубликованных работ или защищенных диссертаций, как продуцированием новых идей и признанием научных достижений. С такой точки зрения, научная школа Ярослава Олийника, которая является ведущим центром формирования общественно-географической мысли в Украине, является, бесспорно, успешной.

Целью данной статьи является раскрытие роли академика Ярослава Олийника как трансформационного лидера научной школы, которая характеризуется сложным переплетением научных идей, взглядов и значительным территориальным охватом.

В работе проанализированы истоки научной школы через призму наследственности взглядов лидера, их формирования под влиянием других лидеров и научных школ. Показано содержательную направленность диссертационных исследований Я. Олийника. Проанализированы ключевые труды ученого, в частности

отмечено методологическую роль учебных пособий «Введение в экономическую и социальную географию» и «Введение в социальную географию».

Исследовательская программа академика Я. Олійника наиболее полно раскрылась в тематике диссертаций представителей научной школы, которые углубляли его идеи, разрабатывая новые подходы к познанию процессов регионального развития. Под его руководством защищено 12 докторских и 39 кандидатских диссертаций. В статье представлена хронология образования научной школы академика Я. Олійника, охватывающая период с 1998 по 2020 год. Идентифицировано, что главными направлениями деятельности научной школы являются теория, история и методика общественной географии, география природопользования, география населения и расселения, социальная география, общественно-географическое регионоведение, политическая география, управление развитием региона и региональная политика. Раскрыто основное наследие ученых научной школы по каждому из направлений.

Предложенный подход к анализу феномена трансформационного лидерства целесообразно расширить на всю украинскую географическую науку, чтобы понять, какие личные качества и особенности институциональной среды являются определяющими по формированию устойчивых научных коллективов и ведущих научных школ.

Ключевые слова: трансформационное лидерство, научная школа, общественная география, региональные общественно-географические процессы.

Abstract:

Kostyantyn Mezentsev, Serhii Shevchuk. TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ACADEMICIAN YAROSLAV OLIINYK AND HIS SCHOOL

The study of the evolution of scientific thought is associated with assessing the role of individuals, leaders who not only generate ideas themselves, put forward theories and concepts, develop methodology, but also form around themselves scientific teams of like-minded people and followers. Not all heads of scientific institutions and departments become recognized leaders and ensure the development of departments, departments, faculties, institutes. Only a combination of personal qualities and a supportive environment ensures effective scientific progress. A special type of successful leadership is transformational, based on the leader's ability to inspire and stimulate, his conscientiousness, dedication, scientific approach and timely response to problems and challenges that arise. In social geography, Academician Yaroslav Oliinyk is a vivid example of such a transformational leader.

The influence of a leader is largely determined by the scale and significance of his scientific school. The scientific school of Yaroslav Oliinyk contributed to the rapid development of social geography in Ukraine, presentation and recognition of its achievements outside the country. Thematically, the research of this scientific school is aimed at developing the theory and methodology of geographical science, methods of socio-geographical research, geography of nature management and regional environmental policy, transformation of territorial systems of nature management, environmental and natural-technological security in the regional dimension, territorial and complex proportional organization of the economy, social geography and substantiation of the foundations of regional policy. The leader of the school, Y. Oliinyk, identified it as a scientific school "Regional socio-geographical processes".

The main achievements of a scientific school are determined, first of all, by the key ideas, views, scientific works of its leader, as well as the breadth of coverage of other scientists - his followers. But the production of scientific knowledge is measured not only and not so much by the number of published works or defended dissertations, but by the production of new ideas and the recognition of scientific achievements. From this point of view, the scientific school of Yaroslav Oliinyk, which is the leading center for the formation of socio-geographical thought in Ukraine, is undoubtedly successful.

The purpose of this article is to reveal the role of Academician Yaroslav Oliinyk as a transformational leader of a scientific school, which is characterized by a complex interweaving of scientific ideas, views and significant territorial coverage.

The paper analyzes the origins of the scientific school through the prism of heredity of the leader's views, their formation under the influence of other leaders and scientific schools. The substantive orientation of Y. Oliinyk's dissertation research is shown. The key works of the scientist are analyzed, in particular, the methodological role of the textbooks "Introduction to Economic and Social Geography" and "Introduction to Social Geography" is noted.

The research program of Academician Y. Oliinyk was most fully revealed in the topics of dissertations of representatives of the scientific school, who deepened his ideas, developing new approaches to understanding the processes of regional development. 12 doctoral and 39 master's theses were defended under his supervision. The article presents the chronology of the formation of the scientific school of Academician Y. Oliinyk, covering the period from 1998 to 2020. It was identified that the main directions of the scientific school's activity are theory, history and methodology of social geography, geography of nature management, geography of population and settlement, social geography, socio-geographical regional studies, political geography, regional development management and regional policy. The main heritage of the scientists of the scientific school in each of the directions is revealed.

It is advisable to extend the proposed approach to the analysis of the phenomenon of transformational leadership to the entire Ukrainian geographical science in order to understand what personal qualities and features of the institutional environment are decisive for the formation of sustainable research teams and leading scientific schools.

Key words: transformational leadership, scientific school, social geography, regional socio-geographical processes.

Надійшла 29.10.2020 р.